

PRISLUHNIMO OTROKOM

Kathleen Kufeldt: Listening to children - who cares?

British Journal of Social Work, 14, 1984, št. 3, str. 257-264

"Komu je mar zanje?" je moto vse močnejšega gibanja, ki se je začelo v Veliki Britaniji in si sedaj utira pot v Kanadi in Avstraliji. Osrednja misel tega gibanja je, da ni dovolj, dati otrokom možnost, da povedo kar mislijo, temveč da resno vzamemo to, kar povedo. Zadnji del tega stavka lahko izzove vprašanje: "Komu je mar?". Družba, ki zagotavlja razne službe otroškega varstva, in še posebej strokovnjaki, ki delajo na tem področju, imajo vsekakor pravico, da trdijo, da jim je mar zanje. Toda bistveno vprašanje je ali otroci to tudi verjamejo. Vse do takrat, dokler se bomo tolažili, čes da "otroci ne morejo izraziti svojih potreb, ne morejo presojudati, kaj je zanje najboljše ne morejo predvideti, kaj bodo čutili čez nekaj let", lahko dvomimo, da nas bodo sprejeli kot odrasle, ki jim je kaj mar zanje.

Avtorica v svojem članku podaja rezultate študije, s katero je hotela dokazati pomen in vrednost poslušanja otrok, ter govori o možnostih, da bi njihova mnenja vnesli v prakso. V raziskavi, ki je bila razdeljena na dva dela in je potekala tri leta, je intervjuvala otroke, ki so bili dani v rejo. Otroci so bili stari od 6 do 12 let. Vprašanja so se nanašala na različna področja njihovega življenja: zakaj so bili nameščeni v rejo; obiski in odnos do naravnih staršev, stiki med rejniškimi in naravnimi starši, vloga socialnega delavca, kaj menijo o takšni raziskavi itd. V pričujočem sestavku avtorica ne navaja statističnih podatkov (ti so objavljeni drugje), temveč le komentarje in odgovore otrok, ki so presenetljivo potrdili nekatere statistične informacije in teoretično znanje.

Zakaj so bili otroci oddani v rejo

Mnoge študije dokazujejo, da so starši otrok, ki so bili oddani v rejo revni, neizobraženi ali samohranilci. Kaj menijo o tem otroci? Otroci v tej raziskavi so obravnavali osebne probleme svojih staršev zelo

posredno: "Mami ali očka sta vedno malo okrogla." Nekateri otroci sebi pripisujejo razpad družine: "Nisem bil prav priden" "Nekateri otroci se pričakajo s starši." Otrok nezakonske matere je povedal: "vse smo pokvarili, prežgodaj smo jo zbudili za zajtrk." Kot skupina pa so vzroke za namestitvev v rejo pripisovali okolju: "Ni bilo dovolj denarja"..... "Ni mogla skrbeti zame"..... "Mora la je hoditi v službo" "Mami ne zmora vsega sama. Mora kuhati, pospravljati, hoditi v službo, nas peljati v šolo." Socialno-ekonomski status mnogih družin, kot ga zaznavajo otroci, odpira vprašanje, ali je začasno nameščanje otrok v rejništvo ali v razne domove res pravilna rešitev tega problema.

Obiski naravnih staršev

Pri obravnavanju obiskov naravnih staršev otrok, ki so v rejništvu je treba omeniti dva pristopa obravnavanja rejništva. Inkluzivni (inclusive) pristop podpira stike otrok z naravnimi starši, saj je njegov končni cilj, da bi se otroci lahko zopet vrnili domov. Ekskluzivni (exclusive) pristop pa poskuša pretrgati stike otroka z naravnimi starši. Vsi otroci so si ne glede na različne teoretične vidike želeli stikov z naravnimi starši, razen v primeru, ko je oče deklico fizično zlorabljal. "Imel sem njeno telefonsko številko, čeprav ji ne bi smel telefonirati".... "Otrok bi si mislil, da ga starši ne marajo, če ne bi vedel, kdaj ga bodo obiskali." "Morali bi me čimprej obiskati. Poskušam se privaditi, pa ne gre." Rezultati so tudi pokazali, da preprečevanje obiskov lahko vodi k pobegom iz rejniškega doma. "Vprašal sem in rekli so, da ne, da to ni v redu - ni razloga, zato sem zbežal."

Stiki med naravnimi in rejniškimi starši

Vsi otroci so v glavnem menili, da so stiki med naravnimi in rejniškimi starši potrebni. Obiskom niso bili naklonjeni le tisti otroci, ki so se naravnih staršev bali. "Prišli bi in bi me razdražili. Vedeli bi, kje sem."

Positivni odgovori so se glasili:

"Da, potem bi moja mama vedela, da je vse v redu."

"Ker se lahko pogovarjajo in vidijo, kako je z nami."

"Da vidijo, če je kaj narobe. Ti ljudje ne vidijo."

"Če se grdo obnašaš, bi starši lahko pojasnili."

V vseh odgovorih pa je bil prisoten prizvok hrepenjenja. Če bodo starši videli, da je z njimi kaj narobe, jih bodo odpeljali domov.

O socialnih delavcih

Rezultati raziskave so pokazali presenetljivo dejstvo, da so stiki socialnih delavcev z otroki v reji izredno redki in da se socialni delavci iz različnih vzrokov prepogosto menjajo. Zato tudi ni čudno, da so bila mnenja otrok o socialnih delavcih negativna.

"Ni govoril z mano O ničemer ni govoril z mano - samo vprašal me je, če mi je tu všeč."

"Nič mi ni povedal Nikoli ne govori s tabo, razen če si v težavah." "Nisem je dobro poznala Preveč jih je, ne morem se jih spomniti. Ne mislijo o nas kot o ljudeh, ker morajo skrbeti tudi za druge ... Morali bi biti bolj socialni delavci, tako da bi imeli več časa."

Otroci so svojimi odgovori jasno pokazali na nekatere pomanjkljivosti delovanja socialnih služb.

Avtorica je z raziskavo potrdila mnenje, da je otroke vredno poslušati ter da jim moramo dati možnosti, da jih slišimo, saj so njihova zapažanja in odgovori pogosto zanesljivi in pomembni.